

เทศน์พระ วันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๔๕

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

เราเข้าใจกันว่าคนมีชีวิตอย่างเดียวนะ คนมันมีชีวิต คุณก็ ดูเข้าพรรษาเห็นไหม ออกพรรษาวินี้แล้ว ออกพรรษาแล้ว ๑ พรรษาผ่านไป ถ้าเป็นพวกสหายอยู่ในป่าเขา เรียก ๑ ฝน “เข้าป่ามาก็ฝน เข้าป่ามาก็ฝน” เขาเสียเวลาเปล่าไป เขาบอกเข้าไป พวกสหาย เขาเข้าป่า เขาอยู่ในป่าของเขาใช้ชีวิตอย่างนั้น เพราะอะไร เพราะลัทธิของเขาเป็นอย่าง นั้น

แต่ของเราเป็นศาสนา ในศาสนาเห็นไหม ศาสนธรรมคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ในเมื่อสิ่งนี้เราเชื่อในองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มันแก้ไข กิเลสได้ใจ สิ่งแก้ไขกิเลสได้ คำว่า “กิเลส” มันเสียเวลาเปล่า สหายเข้าไปอยู่ในป่า ก็ ฝนๆ ของเขาเสียเวลาเปล่า

ของเรา ๓ เดือน เราเสียเวลาเปล่าใหม่ วันเวลามันผ่านไป สิ่งนี้ผ่านไป เราจะไม่สามารถเรียกสิ่งนี้กลับมาได้อีกเลย วันเวลาที่มันผ่านไปแล้วมันล่วงไปแล้ว อดีตอนาคต ถ้าผู้ที่ภาวนาไม่เป็น อดีตอนาคตมันก็หลุดตาคำกันไป มันไม่เป็นปัจจุบัน

ถ้าเป็นปัจจุบัน การเห็นกาย เห็นกายในปัจจุบันนั้นมันไม่มีที่ติ คำว่าไม่มีที่ตินะ แม้แต่ในปัจจุบันนี้ถ้าจิตสงบปั๊บ พอเราคิดปั๊บมันเคลื่อนไปแล้ว สิ่งของมันเคลื่อนไป เพราะอะไร เพราะสิ่งนี้มันเป็นธรรมชาติของเขา สิ่งนี้เรียกกลับมาไม่ได้

๓ เดือนผ่านไปผ่านพ้นไปแล้ว แล้วใน ๓ เดือนนี้ ก่อนเข้าพรรษาเราตั้งสัจจะอะไรกัน ไว้ ถ้าเราตั้งสัจจะไว้ เราทำตามสัจจะนั้นได้ไหม ถ้าเราทำตามสัจจะนั้นได้ ผู้ที่มีสัจจะ ผู้ที่มีจิตเย็น การทำกล่าวสิ่งใดไว้ต้องทำตามสภาวะสิ่งนั้น แต่ถ้าเรากล่าวสิ่งใดไว้วัน

ในปัจจุบันนี้ ทุกคนว่ามีการศึกษา แล้วโลกนี้จะเจริญนะ ถ้าเราใช้แรงกาย เราทำ สิ่งใดต่างๆ สิ่งนี้เป็นเรื่องของคนตกสมัย คนล่วงสมัย บัดนี้เป็นเรื่องของคนทันสมัย คน มีปัญญา จะอะไรต้องมีความสะดวกสบาย

การสะดอกสบายนะ มันเป็นการสะดอกสบายของกิเลส ถ้าสะดอกสบายของกิเลส มันมีความอึดเต็มในหัวใจนั้น อึดเต็มเลยนะ เพราะอะไร เพราะเดินไปจ้านกับมันหมด ความสะดอกสบาย ความเป็นไป สิ่งนี้โลกเจริญขึ้นมาที่มีความสะดอกสบายทั้งนั้น แต่กิเลสมันไม่สะดอกสบายเลย

ทุกคนไม่ถึงที่สุดนะ ชีวิตนี้มีการพลัดพรากเป็นที่สุด เวลาจิตนี้จะออกจากร่างกายไปจะมีความลึกลับสงสัยนะ เวลาหลวงตาท่านพูดไว้ เวลาท่านจะตาย ที่ท่านไม่สบายเห็นไหม ไม่อยากตายเพราะอะไร? รู้ว่าจะค้าง รู้ในหัวใจเลย ตายไปมันยังไม่ถึงที่สุด ยังไม่อยากตาย ต้องการต่อชีวิตนี้ไว้เพื่อจะภาวนา ถ้าภาวนาถึงที่สุดแล้วนะ ไปสิ้นกิเลสที่คอยกรรมเจดีย์ จะตายเมื่อไหร่ก็ได้ จะเป็นอย่างไรก็ได้ ไม่เคยคิดเลย ไม่เคยวิตกกังวลเลย พร้อมเสมอที่จะไปได้ตลอดเวลา แต่ถ้าเวลาที่ยังเจ็บไข้ได้ป่วยอยู่ จิตมันยังค้างอยู่ ไม่อยากตาย

นี่ก็เหมือนกัน ในเมื่อเราเชื่อว่าเราใช้ปัญญา ปัญญาของเรา เรามีปัญญา ชีวิตนี้มีการพลัดพรากเป็นที่สุด ถึงเวลาจิตออกจากร่างมันจะรู้ว่าจริงหรือไม่จริง

ถ้าไม่จริงนะ มันมีความลึกลับสงสัย จิตตายแล้วจะไปไหน? จะเป็นสภาวะแบบใด? จะคัดค้านกันขนาดไหนนะ โลกเขาคัดค้าน ตายแล้วไม่มีอะไรหรอก ชีวิตนี้เกิดมาแล้วเสวยความสุขไป ตายแล้วก็หมดสิ้นกันไป

จริงหรือเปล่า? เพราะตายแล้วหมดสิ้นกันไป ไอ้ตัวที่คิดอยู่นั้นมันเป็นใคร? ไอ้ตัวที่ว่าตายแล้วจะหมดสิ้นกันไป แล้วความเป็นไปนะ ชีวิตนี้มีการพลัดพรากเป็นที่สุด เวลามันพลัดพรากตอนนั้นมันเป็นความจริง สิ่งที่เป็นความจริงตอนนี้มันเป็นอดีตอนาคตไง ก็คิดคาดการณกันไป ไม่กลัวตาย ไม่กลัวอะไรทั้งสิ้น ไม่กลัวอะไรเลยนะ

แต่ถึงตรงนั้นแล้วกลัวไ้ เหมือนกับไฟบนหัว มันร้อน มันเผา มันร้อน คิมมันหนีบเราอยู่ บีบเราอยู่ มันมีความบีบคั้นอยู่ ภาวสวะ ภพ มันบีบอยู่ กิเลสมันบีบอยู่ มันไม่มีเป็นไปได้อย่างไร มันมีทั้งนั้นละ แต่ถ้ามันไม่เป็นความจริงเพราะอะไร เพราะมันอดีตอนาคต

กาลเวลาเห็นใหม่ ถ้าเราไม่อยู่กับปัจจุบัน เราไม่อยู่กับความเป็นไปปัจจุบันของเรา เราไม่เข้าใจในชีวิตของเรา โลกนี้เป็นอนิจจัง โลกนะ สภาวะโลกเลย โลกมีอะไร กามโลก รูปโลก อรูปโลก โลกนี้เป็นวิภวภูติ สิ่งนี้มันเป็นสมมุติ มันเป็นอนิจจัง ชีวิตนี้ กาลเวลาเวียนไปอย่างนั้น

แล้ววิภวภูติเห็นใหม่ เราก็เกิดมาเป็นคน เราก็เกิดมีศรัทธามีความเชื่อ เราบวชในศาสนา แล้วบวชในศาสนา บวชแล้วก่อนเข้าพรรษาที่ตั้งใจกัน ตั้งใจว่า “พรรษานี้ต้องเอาให้ได้ผล การประพฤติปฏิบัติก็ต้องได้หลักได้เกณฑ์” ได้หลักได้เกณฑ์มันเป็นความคิด วุบหนึ่ง แล้วเวลาจุดยืนของเรา เราทำได้ไหม? มีความเป็นไปไม่ได้ไหม? เห็นไหม ธรรมนี้ เกิดอย่างไร

ธรรมเกิดจากการกระทำของเรา “สพฺเพ ธมฺมา อนตฺตา” สภาวะธรรม “สพฺเพ ธมฺมา อนตฺตา ธรรมต้องเป็นอนัตตา ความเป็นไปต้องเป็นอนัตตาคะ เอาเป็นหลักเป็นเกณฑ์ ไม่ได้ละ เอาเป็นอัตตาคะ จะเป็นกิเลสละ จะทำจริงทำจังไม่ได้ เป็นอัตตคทิลมถานุโยค นะ”

กิเลสมันอ้างธรรมนะ หมาบ้ามันกัดไปหมดเลย มันกัดแม้แต่ธรรมะ มันกัดไปหมด เห็นไหม “สพฺเพ ธมฺมา อนตฺตา สภาวะธรรมนั้นเป็นอนัตตา”

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพูดไว้ถูกหมด โลกนี้เป็นอนิจจัง รู้หรือไม่รู้ เรามีความสุขหรือมีความทุกข์ในพรรษานี้ ออกพรรษาแล้วเราจะจากกันแล้ว เพราะอะไร เพราะโลกนี้เป็นโลกอนิจจัง ชีวิตนี้ต้องตายเลย ไม่มีอะไรคงที่ของมันหรอก มันเวียนไป สิ่งนี้มันเป็นอนิจจัง มันเวียนไป

แล้วสพฺเพ ธมฺมา อนตฺตา ก็เหมือนกัน สภาวะธรรมมันเป็นสภาวะแบบนี้ สพฺเพ ธมฺมา อนตฺตาคะ ธรรมนี้มันเป็นอนัตตา อนัตตาที่มันมีจริงนะ แต่นี่มันเป็นอนัตตาที่มันไม่มีจริงด้วย อนัตตาคือตัวหนังสือไง แต่ความรู้สึกของเรามันเป็นอนัตตาไหม? ความเป็นไปของเรามันเป็นอนัตตาไหม?

อนัตตาคือสภาวะธรรมที่มันมี สัพเพ ธมมา อนตฺตา อนัตตาคืออนิจจัง อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา เป็นไตรลักษณ์ สิ่งที่เป็นอนัตตาเป็นไตรลักษณ์ มันเกิดขึ้นมากับเราไหม? มันเกิดขึ้นมาเราก็เห็นจริงของเราขึ้นมา ถ้าเห็นจริงมันสลดสังเวชนะ สลดนะ

ธรรมสังเวช ความสลดในชีวิตไง ความสลดในการที่ว่า เราเกิดมา จุดยืนของเรา เราทำอะไรของเราขึ้นมา มันจะมีความสลดสังเวช สลดสังเวช พอคนสลดมันก็เหมือนเด็ก เด็กนั้นมันทำความคิดผิเห็นใหม่ คนคิดผิ คนที่มันหลงผิไปในแสง สี เสียง มันจะว่ามันโดนบีบคั้น มันมีเหตุผลที่จะแก้ตัวตลอดไป ถ้าวันใดมันคอดกไป

ชีวิตนี้เป็นของเรา เราทำผิของเราเอง สิ่งต่างๆ เป็นเรื่องของเขานะ สภาวะกรรมทำให้เกิดนะ พ่อแม่ปู่ย่าตายาย สังคมเป็นสภาวะแบบนี้ ถ้าเราเป็นอภิชาตบุตร ในเมื่อสังคมมันเป็นสภาวะแบบนี้ โลกมันเป็นแบบนี้ เราก็ประคองชีวิตของเราไป มันเรื่องของเขานั่นเรื่องของเรา สังคมเป็นเรื่องของสังคม ชีวิตของเราคือชีวิตของเรา

ชีวิตของเราหัวใจเป็นของเรา สภาวะธรรมที่มันเกิดขึ้นเป็นของเรา ถ้ามันสะเทือนใจ มันสะเทือนว่าสังคมเป็นแบบนี้ โลกสภาวะเป็นแบบนี้ มันได้รู้สึกตัวขึ้นมา ถ้ารู้สึกตัวขึ้นมา มันก็ควบคุมตัวมันเองได้ เราจะทำอย่างไร? เราจะเป็นคนดี เราจะสร้างความรู้สึกรู้สึกสร้างสิ่งที่ดีขึ้นมา หรือเราจะประชดชีวิตของเรา เราจะประชดชีวิต เราจะทำอย่างไรก็ได้ให้สะใจกับเรา ถ้าสะใจกับเราแล้วใครไปรับผลล่ะ เห็นไหมกิเลสมันร้ายอย่างนี้

กิเลสมันเป็นคนสร้างนะ กิเลสมันเป็นคนดูแล เป็นคนให้เรากระทำนะ แล้วกิเลสเป็นอะไร กิเลสเห็นใหม่ ตามภาพจิตรกรรมฝาผนัง กิเลสเขาวาดเป็นยักษ์เลยนะ มันจะกัดคน มันจะทำลายคนนะ เห็นไหมสิ่งนี้เป็นกิเลส แต่เวลากิเลสมันเกิดกับเรา กิเลสมันเป็นความรู้สึก

ในหัวใจของเรา ความรู้สึกนะ ความรู้สึกฝ่ายดี สภาวะของใจ ภาวสภาวะ วัตถุที่มี นามรูปๆ เห็นใหม่ สิ่งที่เป็นนามธรรมมันกลับมีคงที่กว่า เพราะจิตนี้เวียนตายเวียนเกิด เวลาจิตมันได้สถานะเป็นพรหม เป็นเทวดา เป็นมนุษย์ เป็นสัตว์ต่างๆ สิ่งนี้มันเกิดจากความรู้สึก คือภาวสวะ คือภพ คือตัวใจมันมีบุญกุศล มันส่งไปเป็นสภาวะแบบนั้น แล้วสิ่งนี้มันเป็นนามธรรม แล้วมันเกิดมาเป็นเรา

เกิดมาเป็นรณะ ปฏิสนธิในครรภ์ของมารดาแล้วเกิดมา พ่อแม่ตั้งชื่ออะไรก็เป็นชื่อนั้นแหละ ชื่อก็เป็นสมมุติ ไม่พอใจที่พ่อแม่ตั้งให้ก็ไปเปลี่ยนที่ทะเบียนราษฎร อะไรก็เปลี่ยนแปลงได้หมด จะให้ชื่อสดสวยขนาดไหนเราก็ไปเปลี่ยนเอา เราจะตั้งอย่างไรก็ได้เห็นไหม ชื่อนี้ก็เป็นสมมุติ สมมุติว่าให้สื่อกันในโลกนี้

แต่จิตมันเกิดในครรภ์ของมารดา แล้วเกิดเป็นเรา พอเกิดเป็นเรามา มนุษย์เรามีร่างกายกับจิตใจ จิตใจเห็นไหม ศาสนาสอนเรื่องความรู้สึก เรื่องใจ เรื่องประเพณี วัฒนธรรม สอนมาเรื่องเปลือกใจ คูสิ เขาจัดสวนกัน เขาต้องประดับต้นไม้ให้สวยงาม ต้องจัดให้เข้าระเบียบ

ในการเป็นพระเราก็เหมือนกัน วินัย ธรรมวินัย จัดเป็นระเบียบ จัดสวนจัดอะไรให้มันดูสวยงาม พระก็ต้องมีธรรม ถึงเวลามีข้อวัตรปฏิบัติ สิ่งนี้ให้สวยงามขึ้นมา สิ่งนี้มันเป็นระเบียบ เป็นสิ่งที่ว่ามันเป็นเรื่องของวัตถุ แต่ศาสนธรรมคำสั่งสอน เวลาว่า “เป็นธรรมฯ” นะ วัตถุเป็นธรรมหรือ? วัตถุเราเป็นธรรมหรือ?

สิ่งก่อสร้างนะ เดียวนี้โลกเขาสร้างดีกว่าวัดเยอะเยอะไป จิตรกรรมต่างๆ เขาสร้างแต่ละชั้นดีค่าไม่ได้เลย เขาสร้างขึ้นมาได้ทั้งนั้น วัตถุใครก็สร้างได้ แต่วัดนะ วัดเกิดจากน้ำใจ เกิดจากสิ่งต่างๆ เป็นจิตรกรรม เป็นสิ่งต่างๆ เป็นวัดให้เป็นที่อยู่อาศัยของผู้มีศีล อารามเป็นที่อยู่ของผู้มีศีล ที่อยู่ของผู้ที่หัวใจเป็นธรรมด้วย

สิ่งนี้เกิดขึ้นมา แล้ววัดเป็นศาสนวัตถุ ศาสนธรรมคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นะ ศาสนธรรมเป็นคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มันอยู่ในตู้พระไตรปิฎก ตู้พระไตรปิฎกนะ จดจารึกเอาไว้เป็นชื่อของธรรมทั้งนั้นเลย เหมือนกับศาลเลยนะ เวลาเขามีเรื่องมีราวกันเอาคำพิพากษาของศาลฎีกามาตัดสินกัน เคยฎีกาไว้เรียบร้อยแล้ว สิ้นสุดกระบวนการตรงนั้นนะ

แต่สิ่งที่ศาลต้น ศาลอุทธรณ์ ศาลฎีกา กว่าเขาจะต่อสู้กันมา ด้วยหลักฐาน ด้วยพยานต่างๆ ด้วยเทคนิคทางกฎหมาย นั่นเป็นการต่อสู้กันจนกว่าศาลฎีกาจะตัดสินนะ นี่ก็เหมือนกัน ธรรมเป็นสิ่งที่ตัดสินแล้วเป็นคำตัดสินของศาลฎีกา เก็บไว้เห็นไหม กฎหมายแดง คำ เลขที่ต่างๆ เก็บไว้เป็นสภาวะเอามาอ้างอิงกัน

กรรมวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าประเสริฐกว่านั้นนะ เพราะคำว่า ศาสดาต่าง ๆ มันเป็นเรื่องของโลกที่เขาตัดสินกันด้วยวิชาชีพอของเขา แต่กรรมวินัยเป็นสิ่งที่ ย้อนกลับมาในหัวใจ เพราะอะไร เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าค้นคว้าสิ่งนี้มา มันประสบขึ้นมาในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก่อน แล้วเอามาเผยแผ่ พยายามจะวางธรรมไว้ให้พวกเราเป็นสาวก สาวกะ ผู้มีอำนาจวาสนา เชื่อในธรรมของ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วประพฤติปฏิบัติ

สิ่งที่เกิดขึ้นมาจากความรู้สึกจากภายใน ธรรมเกิดอย่างไร คนดีคนเลวอยู่ที่ หัวใจ หัวใจถ้ามันได้สั่งสมมานะ ทำไมเรามาบวชกัน ทำไมเราขอนิสัยครูบาอาจารย์ล่ะ เราเชื่อมั่นเห็นไหม เช่นหลวงปู่มั่นนะ เวลาสมัยหลวงปู่มั่นนะ พระไปอยู่กับหลวงปู่มั่น ไปฟังธรรมแล้วไม่หลง หนีก็มี ต่างๆ ก็มี

แต่เวลาเราเชื่อกัน พอเราเชื่อกัน สิ่งทีหลวงปู่มั่นเป็นนามธรรมไปแล้วไง เพราะ หลวงปู่มั่นนิพพานไปแล้ว ได้แต่คำสั่งสอนทีครูบาอาจารย์สืบๆ ต่อกันมา เราก็อยากพบ อยากเจอ อยากจะได้อย่างนั้นมาชำระจิตใจของเรา แต่ขณะที่เราประพฤติปฏิบัติ เรา คัดแปลงเราได้ไหม? เราควบคุมตัวเราได้ไหม? ถ้าเราควบคุมไม่ได้ นี่นามธรรมไง

เวลาเจ็บไข้ได้ป่วย ไปโรงพยาบาลเขามียา เขามีเครื่องบล็อกนะ แต่อย่างไรเขา แก้ไขได้เรื่องของร่างกาย แต่ถ้าคนไข้อ่อนแอ ซ็อกตายเลยนะ นี่ก็เหมือนกัน ในเรื่องของ กิเลสครูบาอาจารย์แค่ชี้หน้า ถ้าเราไปขอนิสัย แล้วเราพยายามประพฤติปฏิบัติตาม ขอนิสัย เพื่อให้ตัดแปลงจิตใจ ให้จิตใจมันเข้าร่องเข้ารอย ให้จิตใจมันควรแก่การงาน ควรแก่การ งานนะ เจตนาไง ถ้าใครมีเจตนาดี เปิดหัวใจ สิ่งนี้จะเข้ามา

เวลาฟังธรรมนะ ถ้ามันฟังธรรมแล้วมันสะท้อนหัวใจ ขนพองเลยล่ะ ในหัวใจ สะท้อนหัวใจนะ วูบวาบในใจ นั่นล่ะวาสนา สิ่งนี้สภาวะธรรมเห็นไหม ธรรมเข้าไป สะท้อนหัวใจ ถ้าสะท้อนหัวใจกิเลสมันเริ่มสะท้อนตัวมันเองนะ ถ้ากิเลสมันเริ่ม สะท้อนตัวมันเอง ธรรมอยู่ตรงนี้ไง

ศาสนธรรมคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพราะองค์สมเด็จพระ สัมมาสัมพุทธเจ้าไปตรัสรู้ธรรมมาที่โคนต้นโพธิ์ หัวใจขององค์สมเด็จพระ

สัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ขึ้นมาแล้วมันแก้ไข แก้ไขกิเลส ชำระกิเลสในหัวใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงปรารถนาอย่างนี้

เราไม่ใช่พระป่าแล้วยกยกกันเองนะ ในพระไตรปิฎก เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าหลีกเร้น ห้ามภิกษุเข้ามาพบ จะวิเวก ถ้าใครเข้ามาต่อ.. เรียบร้อยดีไป เรียบร้อยดีไม่มีตำรา เขาเรียนกันด้วยปากนะ เขามาต่อกัน ห้ามพบ ใน ๓ เดือนนี้ห้ามพบ เว้นไว้แต่ผู้ที่ประพฤติกฎปฏิบัติ

แล้วพระบ้าน พระป่า ในสมัยพุทธกาลต่างกันอย่างไร ไม่มีสันถัด สันถัดคือเครื่องหล่อ จะไปไหนพระบ้านต้องมีสันถัด มีอะไร พระป่าไม่มี พระป่ามีบริวาร ๘ พระป่าจะเข้าหาเมื่อไหร่ก็ได้ เพราะผู้ที่ประพฤติกฎปฏิบัตินะ เวลาหัวใจมันติดขัดแล้วมันเข้าไปอ้อนผู้ มันต้องหากคนเปิดนะ ถ้าอะไรมันติดขัด พออะไรมันเข้าไปติดขัดในหัวใจนะ แล้วเราก็พยายามใช้ปัญญาเราใคร่ครวญ เราพยายามรื้อค้นของเราเอง มันเป็นไปได้โดยบางครั้ง

แล้วถ้าเรารื้อค้นแล้ว บางทีไม่ได้ มันจะหมักหมมในใจจนทำให้หุดหุดได้นะ ทำให้หุดหุด ให้ใจหุดหุด แล้วให้การกระทำของเราออกนอกความคิดไป เพราะอะไร เพราะเป็นการย่ำคิดย่ำทำ อย่างนี้พวกจิตแพทย์เขารู้นะ พวกย่ำคิดย่ำทำแล้วใจมันออกนอกกลุ่มอกทางไป

ถ้ามีครูบาอาจารย์คอยแก้ไขให้ คอยเปิดให้ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า หรือครูบาอาจารย์ที่ประพฤติกฎปฏิบัติจะเข้าใจเรื่องนี้ เพราะอะไร เพราะหัวใจนะ เวลาธรรมเกิดๆ เขาถามว่า ธรรมเกิดๆ สภาวธรรมเวลาเดินจงกรม เวลานั่งสมาธิ ธรรมผุด ธรรมเกิดนี้ธรรมเกิด ไม่ใช่อริยสัจ

เวลาธรรมเกิด เวลาสิ่งต่างๆ เกิดขึ้นมาในหัวใจ เราสงสัยสงสัยสงสัยอยู่ แล้วเวลาเราภาวนาไปจะขึ้นเป็นบาลีก็ได้ เป็นภาษาไทยก็ได้ ขึ้นมามันจะมาแก้ไขความสงสัยของเรา นี่ธรรมเกิด ธรรมเกิดนี้หลวงตาท่านพูดอย่างนี้นะ บอกนี่คือกิเลสเกิด กิเลสเกิดตรงไหนล่ะ? กิเลสเกิดขึ้นมาเพราะอะไร? สิ่งใดเกิดขึ้นมา เราเข้าใจสิ่งนี้ไหม? มันก็มีตัวตนขึ้นมา

เรารู้ว่ามันมีสภาวะอย่างนั้น ถ้าไปยึดตรงนั้นนะ ตายเลย ตายเพราะอะไร เพราะสิ่งนี้เป็นอนัตตา มันเกิด มันตั้งอยู่ปั๊บมันก็ดับไปแล้ว พอดับไปแล้ว เราก็คิดเอาของแก่นะ เอาเรื่องของอดีตมาอุ่กัน เอาอาหารที่บูดแล้วเน่าแล้วมาอุ่กันอยู่อย่างนั้น คือเราไม่ก้าวเดินเลย เหมือนอย่างนั้น คุณ น้ำท่วมแล้วมีสวะลอยมาตามน้ำ มันไปติดอะไรที่มันติดอยู่ มันก็ติดอยู่อย่างนั้น ติดอยู่มันเป็นสวะนะ นี่มันยังเป็นสภาวะ นี่จิตของเรา ความเห็นของเรา ไปติดเห็นใหม่

ธรรมเกิดหรือไม่เกิดก็แล้วแต่ เพราะการประพุดิของเราเราปฏิบัติขึ้นมา เราไม่ต้องการสภาวะแบบนั้น ในการประพุดิปฏิบัติต้องสัมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวางไว้แล้วนะ ศีล สมาธิ ปัญญา ทาน ศีล ภavana ในเมื่อเราต้องมีสมาธิ เราต้องมีหลักเกณฑ์ของใจ ถ้าจิตมันสงบขึ้นมา สิ่งที่ถูกขึ้นมา มันเป็นเรื่องของสุคติวิสัยนะ ถ้ามันผูกมันเป็นธรรมดาของจิตที่มันมีอำนาจวาสนา

ถ้ามันไม่ผูก แต่ขอให้มันสงบ เพราะมันสงบมันจะรู้เอง จิตสงบมันมีกำลัง สดชื่น ใจ คุณิ เวลาคนเข่าวงแหงหาวนอน คนเขาทำงานเหนื่อยล้า นะ เขานอนแล้วเขาตื่นขึ้นมาแล้วเขาจะสดชื่นมาก ความสดชื่นอันนั้น เขาได้พักผ่อนของเขา

จิตก็เหมือนกัน จิตถ้ามันทำความสงบของใจได้นะ มันจะมีความสดชื่น มันจะมีความมองจากล้าหาย แม้แต่สมาธินะ ถ้าสมาธิไม่มีรสชาติของสมาธิ พระเราจะไม่ติดสมาธิกันหรอก ถ้ามันติดสมาธินั้นก็ต้องแก้ไขเอาไปข้างหน้า ถ้ามันติดสมาธิ ขอให้มันคิดเถอะ ว่าศาสนาเป็นยาเสพติดๆ ขอให้มันคิดเถอะ มันไม่ติดอีกต่างหากนะ แล้วมันพาลพาโลว่าศาสนาเป็นยาเสพติด ไปประพุดิปฏิบัติแล้วเดี๋ยวมันจะเสพติด ไปวัดแล้วจะติดวัด ไปไหนก็จะไปติด ขอให้มันคิด ติดคุณงามความดีขอให้ติด เพราะเราต้องอาศัยคุณงามความดีเป็นการก้าวเดินไป ขอให้มันเป็นสมาธิเถอะ

ถ้ามันสงบขึ้นมา มันจะมีหลักมีเกณฑ์ของมัน จิตสงบขนาดไหนนะ เวลาเป็นสมาธิจิตสงบลงไปต้องปล่อยให้จิตนั้นลงเต็มที่เลย อย่าไปห่วง บางทีห่วงว่าจิตสงบแล้วต้องใช้ปัญญาะ ไปกวนใจ ไปกวนเห็นใหม่ คุณิ เด็กมันนอนหรือเด็กมันพักผ่อนของมัน เราไปปลุกไปกวนมันนะ แล้วมันนอนอยาก มันทำยาก สมาธิก็เหมือนกัน ถ้าจิตมัน

สงบแล้วเราไปกระตุ้นมันขึ้นมา เราไปหวังว่าข้างหน้าไม่ใช่งาน วันหลังเข้าสมาธิยากนะ

สมาธิเป็นทุน ถ้าใครไม่มีทุนจะไปประกอบธุรกิจได้อย่างไร ถ้ามีสมาธิ สมาธิจะยื้อนไปวิปัสสนา ยื้อนไปวิปัสสนา อยู่ที่อำนาจวาสนา ในกาย ในเวทนา ในจิต ในธรรม

สัพเพ ธมมา อนตฺตา หรือไม่อนตฺตาพิสูจน์กันจากภาคปฏิบัติ ถ้ามันเห็นความเป็นไปนะ อ้อ มันเป็นอนตฺตา ความเป็นอนตฺตาธรรมชาติมันเป็นอย่างนี้แล้วนะ คุณิ รตนต์ กลไกเครื่องยนต์ เราซื้อมาทิ้งไว้ จะใช้ไม่ใช้ก็แล้วแต่ มันต้องย่อยสลาย มันต้องเสียไป เป็นธรรมดา มันเป็นธรรมดาของมัน

นี่ก็เหมือนกัน ในเมื่อมนุษย์ทุกคนเกิดมา มันเป็นอนตฺตาในตัวมันเอง ก็คือเกิดขึ้นมามันเป็นสมมุติ มันต้องตาย คุณาลเวลาตี ตั้งแต่เข้าพรรษามา ๓ เดือน มันหมดไปแล้ว จะออกพรรษาวันนี้ วันนี้มันเป็นวันปวารณา ปวารณาเพื่ออะไร องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวางธรรมเอาไว้แล้ว สุขยอดเลย ปวารณาไว้ เราปวารณาไปกับสงฆ์

ถ้าวันนี้เราปวารณาไปกับสงฆ์ใหม่ เราทำผิดพลาดขึ้นไป ให้สงฆ์ตักเตือนกัน เราปวารณาไว้ เพราะอะไร เพราะคนเรามีความผิดพลาดได้ คนเราเมื่อไหร่มันมีความพลอได้ อะไรได้ เตือนกัน เตือนกันเพื่ออะไร เพื่อให้รักกัน เพื่อให้ทะนุถนอมกัน เพื่อให้สังคมนั้นร่มเย็นเป็นสุข

คุณิ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรินิพพานไปแล้ว ๒,๕๔๐ กว่าปี วางธรรมและวินัยไว้เพื่อให้ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา สังคมบริษัท ๔ อยู่กันด้วยความร่มเย็นเป็นสุข

อนตฺตานะ สิ่งนี้มันเป็นอนตฺตา อนตฺตามันเป็นในตัวมันเอง นำสลดสังเวชมาก มันเป็นในตัวมันเอง เหมือนอาหารเลย เราทำอาหารสุกแล้วมันจะบูดมันจะเน่ามันเป็นธรรมดา ชีวิตนี้ต้องตายเป็นธรรมดา สิ่งนี้มันเป็นอนตฺตา อนตฺตาคือว่ามันย่อยสลาย มันทำลายตัวมันเอง มันกินกัดกร่อนตัวมันตลอดเวลา แต่เราไม่ได้ประโยชน์อะไรกับมันเลย เกิดมาลมหายใจเสียเปล่า ชีวิตนี้เกิดมาแล้วก็ตายเสียเปล่า เกิดมาแล้วก็ตายมือเปล่า ไม่มีอะไรติดมือไปเลย

แต่ถ้าจิตมันสงบมันเห็นนะ พอจิตสงบแล้วน้อมไปวิปัสสนา แล้วแต่ความคิด ความคิดเกิดดับ..ความคิดนี้เกิดดับ.. การเกิดดับถ้าเราใช้ปัญญาอบรมสมาธิ เกิดดับเกิดดับ นามรูปเกิดดับ หินทับหญ้าไว้เป็นสมาธิ

แต่ถ้าใช้ปัญญาวิปัสสนา การเกิดดับอะไรมันเป็นการเกิดดับ สิ่งที่เกิดดับเห็นใหม่ ทำไมรูปนี้มันเกิดดับ? ทำไมรูปนี้มันเกิดแล้วไม่ดับละ รูปที่มันพอใจ ทำไมมันไม่ยอมดับ ทำไมมันคิด ทำไมมันพอใจ มันมีอะไรอยู่ภายในเกิดดับนั้น มันมีอะไรอยู่ภายในเกิดดับนั้น เกิดดับนั้นมันมีอะไรอยู่ละ มันมีสิ่งที่ยู่ภายในเกิดดับนั้น

ถ้าเกิดดับเราก็แยกมัน เพราะอะไร เพราะเราวิปัสสนา วิปัสสนาเราจับได้แล้ว ถ้าเราวิปัสสนาในเรื่องของความคิด มันเป็นขั้น ๕ มันมีอะไรเกิดดับในนั้น มันจะเกิดดับโดยตัวมันเองหรือ? แล้วสิ่งที่ไม่พอใจ สิ่งที่ยังไม่มึนสชาติทำไมมันไม่คิดไปละ? มันมีอะไรอยู่ในนั้น

ถ้ามีอะไรอยู่ในนั้นมันก็แยกแยะ ถ้าแยกแยะไป สิ่งที่ยู่ภายในที่มันเกิดดับโดยธรรมชาติของมัน ชีวิตนี้กาลเวลามันกินตัวมันเองตลอดเวลา ยักษ์ตัวใหญ่ที่กินชีวิตมนุษย์ไปตลอดเวลา มันเป็นธรรมชาติของมัน แต่วิปัสสนาไปเห็นเข้า เห็นเข้าเป็นธรรมชาติของเรา ธรรมของเราที่สัมผัสทิฏฐิโก เราเห็นของเรา แปรสภาพของเรา

วิปัสสนาไปมันคลายตัวออก..คลายตัวออก..คลายตัวออก.. ความคลายตัวออกนั้นมันจะคลายตัวออกโดยตัวมันเองไม่ได้ มันเป็นไปโดยธรรมชาติของมัน ย่อยสลายก็ย่อยสลายไปโดยธรรมและกิเลสในหัวใจ เวลาย่อยสลายไปชีวิตนี้ดับสิ้นไป เกิดมาแล้ว ตายไปมันธรรมดา นี่มือเปล่า มือเปล่าเพราะอะไร เพราะมันเป็นไปตามบุญตามกรรม

มันเป็นไปตามบุญ คุณิ คนปฏิเสธศาสนา ไม่สนเรื่องศาสนาเลย เขาสร้างบาปอกุศลหรือบุญกุศลของเขาเป็นไปตามอำนาจของเขา เหมือนกับคนตาบอด คนตาบอดมันไม่ได้ทำอะไรเลย มันเป็นไปตามในวิญญูะง

แต่เวลาถ้าคนที่มีความวาสนา เราเป็นพระ เราวขมาเราเป็นนักรบ สิ่งที่เห็นเราเป็นคนเห็น สภาวะธรรมเป็นอย่างนี้ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่า ธรรมนี้ไม่สามารถจะเอาไปยึดเหยียดได้ในหัวใจใครได้ แต่ชี้มาได้ ชี้มาได้เพราะอะไร เพราะกิเลส

มันอยู่กับเรา ก็เลสมันอยู่กับใจดวงนี้ไง เหมือนหม้อ เขาจับใส่หม้อถ่วงน้ำ ในหม้อนั้น มันมีผีอยู่

นี่ก็เหมือนกัน ร่างกายนี้เปรียบเหมือนหม้อ แล้วผีตัวนี้มันอยู่ข้างใน แล้วเขาถ่วงน้ำอย่างนั้นแล้วใครจะไปช่วยอะไรมันล่ะ เขาไม่ได้เปิดหม้อนั้นออกมา นี่ก็เหมือนกัน ถ้าหัวใจมันอยู่ในหม้อนั้น แล้วหัวใจอยู่ในร่างกายนี้ แล้วถ้าหัวใจอยู่ในร่างกายนี้แล้วมันสงบตัวขึ้นมา มันสงบตัวขึ้นมามันอยู่ในหม้อไซ้ใหม่ นี่ผีอยู่ในหม้อ ใจอยู่ในร่างกาย แล้วใจอยู่ในร่างกายใจมันสงบเข้ามา

แล้วใจมันอยู่ในหม้อมันทำงานในหม้อนั้น มันแฉ่มออกมา มันทำร้ายผีตัวนั้น ให้จากผีเป็นเทพ เป็นสิ่งที่มีคุณธรรม เป็นสิ่งที่มีคุณงามความดีขึ้นมา พอมันเห็นอย่างนั้น มันเห็นสภาวะอย่างนั้น มันเห็นเรื่องของกิเลส มันก็เริ่มปล่อยวางๆ

ผีเพราะมันทำผิดของมัน มันทำโทษให้เขา เขาถึงจับมันใส่หม้อถ่วงน้ำ ไอ้ผีตัวนี้ ไอ้ผีเรานั้นก็ทำให้เราเสียเวลา ทำให้เราเกิดตายๆ ไอ้ผีตัวนี้แล้วถ้ามันทำความสะอาดขึ้นมา จากผีคือสิ่งที่ไม่มีการปรารถนา เป็นสิ่งที่ทำลายสังขม

แต่ถ้าเราเป็นเทพขึ้นมาล่ะ ทำไมเขาไปวอนขอคุณงามความดีขอการกระทำล่ะ แล้วตัวใจตัวที่มันทำความผิด มันเป็นผีไปทำลายเขา มันก็เป็นผี แต่เวลามันทำดีขึ้นมา แล้วใจมันอยู่ไหน ใจทำไมจากผีมันกลายเป็นเทพขึ้นมาได้อย่างไร

เพราะกิเลสมันหลุดออกไปไง ถ้ากิเลสมันหลุดออกไป มันวิปัสสนาไปกิเลสมันจะหลุดออกไปเรื่อยๆ ถ้ากิเลสมันหลุดออกไปอย่างนี้ การกระทำของเราเป็นประโยชน์ขึ้นมา ชีวิตเราจุดยืนของเราในศาสนาของเรา ถ้าเราทำของเราได้นะ เราทำของเรา เราต้องควบคุมเรา

การใช้ชีวิตของเรา ถ้ามีสติสัมปชัญญะ การเคลื่อนไหว หลวงปู่มั่นพูดไว้ในมุตโตทัย คัมภีร์ กีน เขียด คู้ เราจะมีสติของเรา ถ้าเรามีสติของเรามันฝึกฝนตลอดเวลา ถ้าเราฝึกฝนตลอดเวลา กิเลสนะ ไฟ คูสิ เราจุดไฟขึ้นมา ไฟมันจะเผาไหม้จนกว่าเชื้อจะหมดไซ้ไหม ถ้าเชื้อหมดไปไฟมันก็มอด

แล้วกิเลสมันอยู่ในหัวใจ มันเผาเราตลอดเวลา มันเผาตลอดเวลาเลย แล้วเราเคลื่อนไหวเราไม่ตั้งเขตเลยหรือ เราจะไม่สังเกตความเป็นไปของเราหรือ ทำไมอันนี้มันชอบใจ? ทำไมอันนี้มันไม่ชอบใจ? อันนี้มันเป็นส่วนหนึ่งนะ แต่ถ้าเวลาเราเคลื่อนไหวอยู่ เวลาเรากำลังประพฤติปฏิบัติอยู่ ตัวนี้เป็นสัจจะความจริงทั้งหมดเลย

แต่ถ้าถึงที่สุดแล้ว สอุปาทิเสสนิพพาน พระอรหันต์ที่มีชีวิตอยู่ มันเกี่ยวกับธาตุขันธ์ด้วย ธาตุขันธ์นะ บางทีคนมันแพ้ ความแพ้ของร่างกายคนไม่เหมือนกัน ความแพ้อันนั้น ถ้ามันเข้าไปแล้วมันทำให้เกิดเบียดเบียน ทำให้ทับธาตุขันธ์กัน อันนี้เราก็ปฏิเสธ

การปฏิเสธนี้ไม่ใช่กิเลส มันเป็นเพราะว่าสิ่งนั้นเติมเข้าไปในร่างกายแล้วมันจะทำให้โรคภัยไข้เจ็บเกิดขึ้นมา อันนี้ไม่ใช่กิเลส แต่ถ้าในการประพฤติปฏิบัติอยู่ ใช่ มันไม่ใช่กิเลสก็แล้วแต่ แต่มันยังมีกิเลสมันก็เสริม เพราะมันทำลายธาตุขันธ์ มันเบียดเบียนธาตุขันธ์ด้วย แล้วกิเลสมันยิ่งยุ่งเหยิง

ไฟ! ไฟในหัวใจของเรา ไฟมันเป็นไฟร้อน ถ้าไฟร้อนการคัม กิน เหยียด คว้า มันถึงต้องมีสติตลอดเวลา ถ้าเรามีเป้าหมายนะ เราบวชใหม่ๆ นะ อ่านพระไตรปิฎก ฟังเทศน์ ครุบาอาจารย์นะ ๗ วัน ๗ เดือน ๗ ปี ถ้าผู้ปฏิบัติธรรมสมควรแก่กรรม สิ่งนี้มันต้องได้ผล

เรามีความตั้งใจ แล้วเราว่าเราทำได้แค่ ๗ ปี เราพยายามตั้งใจของเรา แล้วเราทำของเรานะ เรื่องของความเรียกร้องของกิเลสนะ มันจะทำให้เราไปตามอำนาจของมันตลอดไป ถ้าความเรียกร้องของกิเลส แล้วความเรียกร้องของกิเลสใครจะควบคุมมันได้ล่ะ แต่ความเรียกร้องของธรรมนะ เพราะอะไร เพราะสิ่งนี้มันเป็นการพิสูจน์มา ๒,๐๐๐ กว่าปี ถ้าไม่มีหลักฐานความจริง มันยืนยันไม่ได้แบบนี้หรอก มันต้องมีหลักฐาน ต้องมีความเป็นจริง

เราบวชใหม่ๆ เวลากำลังใจมันท้อถอยนะ ชอบไปมาก มุณิธิหลวงปู่มั่น ไปดูพระธาตุหลวงปู่มั่น ไม่หลอกเรา พระธาตุเป็นจริง สิ่งที่เป็นจริงมีอยู่นี้ แล้วชีวิตเราทำไมเราไม่ทำจริงขึ้นมาล่ะ เอาอย่างนี้มาขโลมใจแล้วมันก็คึกคักขึ้นมา มันน่าเห็นใจ เพราะการปฏิบัติ เติบงามธรรมนะ ๗ วัน ๗ เดือน ๗ ปี มันไม่ท้อถอยหรือ

มันทอดยเพราะอะไร เพราะไฟในหัวใจมันมีอำนาจอยู่แล้ว มันต้องทำให้เราทอดยแน่นอน ถ้ามันทอดย ถ้ามีครูบาอาจารย์เป็นหลังอิง ท่านดำรงชีวิตของท่านอย่างไร ทำไมท่านทำของท่านได้ แล้วเราขอนิสัย ขอนิสัยเห็นใหม่ นิสัยควบคุมตัวเองให้ได้

เรื่องภายนอกเป็นเรื่องภายนอก เรื่องของคนอื่นเป็นเรื่องของเขา แต่ขณะที่เป็นสัปปายะ หมู่คณะเป็นสัปปายะ สิ่งใดถ้ามันกระทบกระเทือนกันเราเตือนได้ เราเตือนกัน เราบอกกัน เพราะบางทีนะ คนชอบกัน คนรักกัน มันถือวิสาสะ ถือวิสาสะว่า “ไม่เป็นไรๆ” แต่หมู่คณะมันมีความสะเทือนใจ เพราะความไม่พูดออกมา ก็ไปความสะเทือนใจ

เพราะธรรมวินัยมีวิสาสะนะ ถือว่าเราเป็นศากยบุตรพุทธชิโนรส บวชมาด้วยกัน เห็นใหม่ บางคนก็น้อยใจ ลูกกำพร้า พ่อไม่มี แม่ไม่มี องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกไว้ “ธรรมวินัยเป็นศาสดาของเรา” พ่อเราคือศาสดา คือกตึกา ที่เป็นกตึกาอย่างนี้แล้วหมู่คณะ สิ่งที่ว่าเราวิสาสะ เรารักกัน เราเชื่อกัน มันมีอะไรกระทบกระเทือนใจกันถึงให้บอกกัน

ถึงบอกไว้เวลาวัชชีบุตรนะ ที่พระมีปัญญากันเรื่องน้ำในขัน เวลาสามัคคีให้อุโบสถสามัคคี สิ่งนี้สมานกันๆ เพราะการเวียนตายเวียนเกิด ฟังให้คินะ! คนที่ไม่เคยมีอะไรกระทบกระเทือนกันมาในโลกนี้ไม่มี คุณิ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่า “คนที่เกิดมาในโลกนี้ ไม่เคยเป็นญาติ เป็นพี่ เป็นน้องกัน ไม่มี” ไม่มีเลย เวียนตายเวียนเกิดมาไม่รู้เท่าไร เพราะการที่เป็นพี่ เป็นน้อง อยู่ในบ้านเดียวกันมา จะไม่ทำอะไรกระทบกระเทือนใจกันบ้างเลยหรือ เป็นไปไม่ได้ ต้องมีมา ถ้ามีมา มันก็จะสะสมมาเป็นกรรมมา

เป็นกรรมมา เรามาเจอกัน บางอย่างมันกระทบกัน มันกระทบกันโดยที่บางคนไม่รู้เพราะอะไร เพราะถือวิสาสะไง นี้เพื่อนกัน รักกัน ชอบกัน สิ่งใดที่มันรักกัน เราเตือนกัน เราบอกกัน ถึงบอกว่าเป็นอริยวินัย ผู้ใดทำผิดแล้วสารภาพ สารภาพขอโทษ ในธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า คำว่า “ขอโทษ” สิ่งนี้มันจะทำให้มิตรภาพ

ยังยืนมาก มิตรภาพของเราจะยั่งยืนก็ต่อเมื่อว่าผิดแล้วขอโทษ ผิดแล้วพลาดแล้ว ไม่ตั้งใจขอโทษเออะ นี่ปวารณา

สิ่งที่ปวารณานี้เป็นเรื่องของสังคมเรานะ สิ่งนี้เป็นสมมุติ คุณิ ชีวิตนี้มันต้องพลัดพรากเป็นที่สุด เราต้องตายเป็นที่สุด กิเลสให้อภัยมันไม่ได้ กิเลสในหัวใจเราให้อภัยไม่ได้ ให้อภัยนะ มันไม่ตายไง มันจะตามเราไปอีกเป็นภพเป็นชาติ

ถ้าเรื่องของหมู่คณะ เราขอโทษ เราให้อภัย แต่เรื่องของตัวเราเอง เรื่องของกิเลสเรา เรื่องของสัจจะความจริงจากภายใน กิเลสมันก็เป็นสัจจะอันหนึ่งนะ มันเป็นสัจจะฝ่ายดำ มันเป็นอกุศล ถ้าสิ่งที่เป็นธรรมมันเป็นกุศล มันอยู่ในใจเรา มันมีอยู่แล้ว เราเลือกเฟ้น เราแสวงหา การอยู่ด้วยกัน การจากกัน การพลัดพรากจากกัน กฎอนิจจังเป็นเรื่องธรรมดา

๓ เดือนผ่านไปแล้ว สิ่งที่ผ่านมาเราได้สิ่งใดคิดไม่ติดมือไป สิ่งใดเป็นคติธรรม การดำรงอยู่ด้วยกัน เรื่องการไม่กระทบกระทั่งกันที่ไหนก็ไม่มี สังคมของเรา เราอยู่ในวัดวาอารามของเรา เราสะเทือนกัน เรามีอะไรที่มันสะคุดกันในการอยู่ด้วยกัน

คลุมพัดเห็นใหม่ มันพัดมา มันยังพัดเอาต้นไม้ พัดเอาอะไรต่างๆ ล้มไป ต้นอ่อนมันยังอ่อนลู่ไปตามลม มันอยู่ของมันได้นะ

นี่ก็เหมือนกัน ทุกสังคม ในสงฆ์เราปวารณากับสงฆ์ สงฆ์ทุกสงฆ์จะมีการกระทบกระทั่งกันโดยธรรมดา นี่สงฆ์ทุกสงฆ์นะ แต่ถ้าสงฆ์นั้นในหมู่คณะนั้นมีการเตือนกัน มีการให้อภัยกัน สังคมเราจะยั่งยืน เพราะสงฆ์เป็นผู้ชี้แนะ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะปรินิพพาน พระอานนตร์ร้องให้ ฟังแล้วมันสะเทือนใจมาก

ถ้าธรรมเราน้อมเข้ามาในหัวใจแล้วคิดนะ “พระโศดาบันทำไมต้องร้องให้ ร้องให้เพราะอะไร” ร้องให้เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะปรินิพพานนะ “ดวงตาของโลกดับแล้ว เราก็ยังมีกิเลสอยู่ เราก็ยังต้องการคนชี้แนะอยู่ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ต้องจะปรินิพพานจากไป”

พระโศคาลัยนะ เพราะอะไร เพราะพระโศคาลัยเป็นอกุศลกรรมของชั้นพระโศคาลัย ขณะที่ก้าวเดินไป “เรายังต้องการผู้ที่ขึ้นมาอยู่ แล้วองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็จะจากเราไป” เห็นไหม ยังสะเทือนใจขนาดนั้น

นี่ก็เหมือนกัน เรานี่สิ่งที่ปลัดพรากนะ เราปลัดพรากจากกรรมวินัย กรรมวินัยปลัดพรากจากเรา เราจะปลัดพรากจากกัน สิ่งที่ปลัดพรากจากกันอย่างนี้มันเป็นกฎอนิจจัง มันเป็นกฎธรรมดา ถ้าเราเข้าใจมัน เราทำความเข้าใจกับมัน สิ่งนี้เป็นเรื่องธรรมดา สิ่งที่เป็นธรรมดาเพราะอะไร เพราะชีวิตนี้มีการปลัดพรากเป็นที่สุด

ความปลัดพรากอย่างนี้ มันปลัดพรากเป็นของโลกใบ การปลัดพราก คุณจิตติ ตายจากดวงนี้ก็ไปเกิดดวงนั้นๆ แต่ถ้าวันไหนกิเลสมันสิ้นไปแล้วนะ จะดูดีว่าความปลัดพรากนั้นคืออะไร ความปลัดพรากมันหลอกกัน ความตายมันหลอกกัน ทุกอย่างเป็นเรื่องสมมุติ ไม่มีอะไรเป็นของจริงเลย แม้แต่ความตายยังไม่ใช่ของจริงเลย เพราะอะไร เพราะมันตายไม่จริง

ตายไปแล้วนะ จิตมันก็ไปเกิดอีก คุณสิ คุณธรรมบทของพระสารีบุตร ที่ไปโปรดเพื่อนของพ่อเห็นไหม “อายุมาก..อายุมาก..” สูดหายใจได้อย่างหายาบมาถวายพระสารีบุตร แล้วปรารถนาไปเกิดในตระกูลที่อุปฐากพระสารีบุตร แล้วก็มาบวชในสำนักของพระสารีบุตร ก็เป็นพระอรหันต์ขึ้นมาตั้งแต่เป็นสามเณร เห็นไหมตายไปแล้วเกิดมา ยังเกิดทันพระสารีบุตรเลย เอาความตายจริงมาจากไหน?

แต่ถ้าเมื่อไหร่กิเลสมันสิ้นไปจากหัวใจนะ ในการประพฤติปฏิบัติ ทุกคนนะว่าเรานี้เป็นคนดี เราเป็นคนเข้มแข็ง ถ้าเราเป็นคนเข้มแข็งต้องเข้มแข็งที่หัวใจ ข้างในอ่อนโยน จะแข็งกระด้างขนาดไหน ต้องให้หัวใจเราเข้มแข็ง ถ้าหัวใจเราเข้มแข็งนะ ในการประพฤติปฏิบัติเรามันจะขึ้นมาได้

เขื่อนนะ เขื่อนที่มันกักเก็บน้ำไว้ได้ มันต้องแข็งแรงพอสมควร มันจึงกักเก็บน้ำไว้ได้ ถ้าจิตใจเราเข้มแข็ง จิตใจเรามีจุดยืนมันจะกักหัวใจ กักความรู้สึกให้มันเป็นสมาธิขึ้นมาได้ แล้วมีเขาวัดปัญญา มีจุดยืน เปลี่ยนแปลงให้มันเป็นปัญญาขึ้นมาได้ เปลี่ยนแปลงเป็นปัญญาขึ้นมาได้ สิ่งนี้มันจะเข้ามาในหัวใจของเรา

นี่จุดยื่นในหัวใจ เข้มแข็งให้เข้มแข็งที่นี่ เข้มแข็งให้เข้มแข็งในหัวใจของเรา อะไรเป็นบาปอกุศลสิ่งนั้นอย่าทำมัน เพราะทำสิ่งนั้นขึ้นไปนะ ทำบ่อยครั้งๆ เข้ามันจะเป็นจริตนิสัย จริตนิสัยนี้เป็นอันหนึ่งนะ แต่กรรมสำคัญมาก

การกระทำสิ่งใดๆ มันเป็นกรรมทั้งนั้นนะ กรรมเห็นใหม่ กรรมจำแนกตัดไว้ให้เกิดต่างๆ กัน แล้วสิ่งที่เป็นบาปอกุศลเรายังฝืนทำอยู่ มันเป็นกรรมอะไร คำว่าบาปอกุศล มันเป็นกรรมดำ แล้วถ้ากรรมดำมันอยู่ในหัวใจของเราบ่อยครั้งๆ เข้า มันมีดๆ ไป แล้วการประพฤติปฏิบัติของเรามันจะสะดวกไหม

กรรมของใครของมันนะ การกระทำเป็นอกุศลหรือกุศลของใครก็แล้วแต่ มันเป็นสมบัติของคนนั้นนะ ครูบาอาจารย์หรือใครก็แล้วแต่ไม่มาแบกรับให้เราหรอก แต่ถ้าเราทำของเรา มันจับสมมาที่ใจของเรา ถ้ามันจับสมมาที่ใจของเรา แล้วเราอยากจะทำทุกๆ กัน

พระถ้าบวชแล้วไม่ปรารถนานิพพาน เราจะบวชมาทำไม เราบวชกันมาเราต้องปรารถนาสิ้นสุดแห่งทุกข์ แต่ถ้ามันจะเมื่อไหร่ มันมีการกระทำของเราไป อย่างขณะที่ปัจจุบันนี้จะอ่อนแอ จะทำสักแต่ว่าไปก็แล้วแต่ แต่ถ้าเมื่อใดกรรมมันให้ผล มันจะมีอะไร สะเทือนใจ

นางปญฺจารา ขณะที่ว่าหนีไปกับคนใช้ เวลาจะกลับไม่กล้ากลับมา เวลากลับมาสามีตายก่อน ลูก ๒ คนตาย เสร็จแล้วจะกลับไปพ่อแม่ตายหมดเลย เวลามันกว่าจะได้คิดนะนางปญฺจารา น่าจะเอามาเป็นคติเตือนใจมาก

ก่อนที่จะเข้ามาในศาสนานะ เสียสามีก่อน ลูกก็ตาย ลูกโดนน้ำพัดไป โคนอีแรงคาบไป พ่อแม่โดนฟ้าผ่า ตายหมดเลย! สะเทือนใจจนสติไม่มีเลย เสียสติไปเลย องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเทศนาว่าการ นางปญฺจาราวิ้งมาเลยนะ “ปญฺจารา เธอเป็นอะไร” ได้สติกลับมา อายุเห็นใหม่

เหมือนกัน ถ้าหัวใจเราอ่อนแอ หัวใจเราไม่มีจุดยื่น ถ้าไม่คิดถึงว่าเราบวชมาเพื่อ นิพพาน ถ้าวันไหนมันมีความกระทบกระเทือนหัวใจล่ะ มันจะเหมือนนางปญฺจารา คิดสั้น อยากมีความสุข อยากมีครอบครัวไปกับเขา ถึงเวลาเสียหมดเลย เสียทุกอย่างเลย

เวลามาวิปัสสนา พิจารณาเทียน เทียนมันเผาไหม้ตัวมันเอง พอมันเผาไหม้ตัวมันเอง ถึง
ต่างๆ มันเผาไหม้ตัวมันเอง

ย้อนกลับมาโอปนยิโก ย้อนกลับมาในหัวใจของเรา ชีวิตของเรามันก็เผาผลาญตัว
เราเอง มันเผาผลาญเรามาหมดเลย เผาผลาญๆ มันเป็นอนาคต คำว่า สพุเพ ชมฺมา อนตฺตา
ขอให้เห็นเถอะ เห็นความเป็นไปแล้วจะไม่เถียงเลย

ความเป็นไป สพุเพ ชมฺมา อนตฺตา ก็เหมือนเรากินข้าว ขณะที่กินข้าวอยู่ กลืนข้าว
ไปคำหนึ่ง นั่นแหละอนาคต เพราะมันลงไปในห้อง ถ้าพอมันอิมเต็มขึ้นมาจะ อาการ
ของกินข้าวกับข้าวที่อยู่ในกระเพาะ มันอันเดียวกันไหม? มันไม่ใช่หรือ เพราะมันไป
เต็มกระเพาะมันก็อิม แต่ขณะที่กิน เพราะอะไร เพราะมันกลืนไหลไปในลำไส้ กว่าจะไป
ถึงกระเพาะ ทานเข้าปาก

สภาวะธรรมที่มันเกิด ถึงบอกว่า สพุเพ ชมฺมา อนตฺตา ที่ว่านิพพานเป็นอนาคตๆ
นกแก้วนกขุนทอง นี้อันไป ไม่ใช่อนาคต แล้วไม่ใช่อดีต แต่ถ้าวิตก วิจารไป มันก็
เป็นจินตมยปัญญา แต่ถ้ามันเกิดมา มันเห็นจริง เห็นจริงขึ้นมาในหัวใจของเรา อันนี้มัน
ถึงเห็นจริง สภาวะธรรมอันนี้เป็นเห็นจริงใจ อยู่ที่การปฏิบัติ พระเรามีวุฒิภาวะตรงนี้ ถ้า
ประพฤติกปฏิบัติเห็นจริงขึ้นมา อดจากคำหาญ การแสดงออกของผู้รู้จริง ถ้าการ
แสดงออกของผู้รู้จริงนะ แม้แต่คนพูดเห็นใหม่

เวลามีศฤหัสถ์เขามาถามธรรมะ เวลาเขาถามขึ้นมา แค่เขาพูดมาอันนี้มันเป็นจิน
ตมยปัญญา อันนี้ไปอ่านหนังสือมาเป็นศตมยปัญญา ถ้าเป็นภาวนามยปัญญาอันนี้เป็น
ความจริง มันพูดออกมา การแสดงออกต่างกัน ความเห็นๆ ต่างกัน แค่นี้ก็เห็นว่ามัน
เป็นความต่างกัน ความต่างกันเพราะความรู้สึกมันต่างกัน ความคิดการพูดออกมามัน
ต่างกัน ผลก็ต่างกัน แต่เราประพฤติกปฏิบัตินะ ถึงสิ่งที่มันเห็นจริง พอมันเห็นในหัวใจของ
เรา มันถึงจะรู้จริง ถ้ารู้จริงอย่างนี้มันจะเป็นความจริงของเรา เป็นสันติภูมิจิโงของเรา

อันนี้เกิดขึ้นมา นี้อีกกาลเวลาภายใน กาลเวลาภายนอกมันจะสิ้นสุดลงพรรษา
วันนี้ เรามาฟังธรรม ฟังธรรมนะ หัวหน้า ผู้ที่เป็นประธานสงฆ์ เป็นหัวหน้าสงฆ์เห็นใหม่
สังฆกรรม

สังกรรมเพื่อหมู่สงฆ์ สงฆ์ต้อง ๔ องค์ขึ้นไปถึงเป็นสังฆะ เราเป็นหนึ่งในสังฆะนั้น เราจะปวารณากับสงฆ์ที่สังฆะนั้นเพื่อหัวใจของเรา จะให้บอกว่าความเป็นไปของสังฆะ ความเป็นไปเป็นอยู่มันเป็นเรื่องของเหมือนกับวัตถุ ศาสนวัตถุ แล้วร่างกายนี้ก็ เป็นศาสนวัตถุอันหนึ่ง อาศัยปัจจัย ๔ เป็นเครื่องเลี้ยงชีวิต

แล้วธรรมในหัวใจใจ สิ่งที่เป็นศาสนธรรมในหัวใจ มันเป็นเรื่องสงฆ์จากภายใน ถ้าเป็นเรื่องสงฆ์จากภายในนะ มันมีธรรมหล่อเลี้ยงจิต ถ้ามีธรรมหล่อเลี้ยงจิต พระโศดาบันนะไม่ลุ่มคล่ำ แล้วสิ่งใดที่เกิดขึ้นมันสะท้อนหัวใจ มันสะท้อนตลอดเวลา เพราะจิตมันมีจุดยืนของมัน

ถ้ามันสะท้อนหัวใจตลอดเวลา มันก็ได้ลิ้มรสตลอดไป เห็นสภาวะเปลี่ยนไปของโลก เห็นสภาวะเปลี่ยนไปของสังฆะ เห็นสภาวะเปลี่ยนแปลงไปของผิวหนังเรา ผิวหนังมันห่อหุ้ม มันขรุขระ มันเป็นไป สิ่งต่างๆ เห็นไหม ร่างกายเรา อวัยวะต่างๆ มันเสื่อมสภาพไป เห็นความเปลี่ยนไปมันสะท้อนนะ ธรรมสังเวชตลอด ธรรมมันเตือนตลอด แล้วเราวิปัสสนาขึ้นมาย้อนกลับมา คนดีๆ ที่นี้ คนดีๆ ที่หัวใจ ดีที่ความเป็นไป

ถึงบอกว่า จะออกพรรษาเราได้สิ่งใดติดมือไป สิ่งต่างๆ นี่จะเป็นคุณประโยชน์กับเรา แล้วโอกาสหน้าถ้ามันยังอยู่ด้วยกัน จะได้จำพรรษาหน้า ถ้าไม่ได้อยู่ด้วยกันสิ่งนี้เป็นธรรมดาของโลก ความพลัดพรากเป็นเรื่องธรรมดา สิ่งที่เป็นธรรมดาเก็บไว้เป็นคติเตือนใจ เก็บไว้ในหัวใจ เก็บไว้สิ่งนี้เป็นประสบการณ์ชีวิต ประสบการณ์ชีวิตกับสิ่งที่ดีๆ ถ้าปฏิบัติดีก็ได้ดีไป ถ้าปฏิบัติอย่างไร ตายไป ทำคุณงามความดีอันนี้

ในสมัยพุทธกาลนะ ไปทำบุญกับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วไปเกิดบนสวรรค์ เราได้สมบัตินี้มาจากใคร? สมบัตินี้เราได้มาจากใคร? เราได้มาจากการกระทำอย่างนั้นๆ

นี่ก็เหมือนกัน เราทำสิ่งที่ดีๆ เอาไว้ในศาสนา เวลาเราได้สถานะใหม่ สิ่งนี้เราได้สมบัติมาจากการกระทำอันนั้น การกระทำอันนั้น สิ่งนี้มันจะเป็นคุณประโยชน์กับเรา พลัดพรากก็เอาสิ่งนี้เป็นคุณธรรม สิ่งที่ดีๆ ไปกับหัวใจเรา เอวัง